สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗

พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีทั้งหมด ๗๘ มาตรา จัดแบ่งเป็น ๙ หมวด และบทเฉพาะกาล สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

คำนิยามของ "วิชาชีพบัญชี"

"วิชาชีพบัญชี" หมายความว่า วิชาชีพ ๖ ด้าน ได้แก่

(๑) ด้านการทำบัญชี

(๒) ด้านการสอบบัญชี

(๓) ด้านการบัญชีบริหาร

(๔) ด้านการวางระบบบัญชี

(๕) ด้านการบัญชีภาษีอากร

(๖) ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี

ทั้งนี้ ในภายหน้าหากเห็นว่ามีบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านใดที่มีความสำคัญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อาจออกกฎกระทรวงกำหนดบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านนั้นเพิ่มเติมขึ้นในคำนิยามวิชาชีพบัญชีก็ได้ เช่น การตรวจสอบภายใน เป็นต้น

ในเบื้องต้นพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดให้ วิชาชีพด้านการทำบัญชี และด้านการสอบบัญชีเป็น **"วิชาชีพควบคุม"** โดยผู้ประกอบวิชาชีพด้านการทำบัญชีต้องเป็นสมาชิกหรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี จึงจะสามารถประกอบวิชาชีพทำบัญชีได้ และผู้ประกอบวิชาชีพด้านการสอบบัญชีต้องเป็นสมาชิกและได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี จึงจะสามารถประกอบวิชาชีพด้านการสอบบัญชีได้ สำหรับวิชาชีพบัญชีที่เหลืออีก ๔ ด้าน ได้แก่ วิชาชีพด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร และด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี นั้น กฎหมายยังไม่ได้กำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุม ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทั้ง ๔ ด้าน ดังกล่าว จึงสามารถประกอบวิชาชีพบัญชีได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกหรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีแต่อย่างใด แต่ในภายหน้าหากการประกอบวิชาชีพบัญชีด้านใดด้านหนึ่ง (นอกจากด้านการทำบัญชีและด้านการสอบบัญชี) มีผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนได้เสียของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์ที่จะให้มีการคุ้มครองประชาชนและพัฒนาหรือจัดระเบียบการประกอบวิชาชีพบัญชีด้านใด คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีจะเสนอแนะให้มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบวิชาชีพบัญชีด้านนั้นต้องได้รับใบอนุญาตหรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีก็ได้

สภาวิชาชีพบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชี มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพบัญชี และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมการศึกษา การอบรม และการวิจัยเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี

(๒) ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก จัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ระหว่างสมาชิก

(๓) กำหนดมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี และมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี

(๔) กำหนดจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(๕) รับขึ้นทะเบียนการประกอบวิชาชีพบัญชี ออกใบอนุญาต พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(๖) รับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษาต่างๆเพื่อประโยชน์ในการรับสมัครเป็นสมาชิก

(๗) รับรองความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพบัญชี

(๘) รับรองหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการและการศึกษาต่อเนื่องในด้านต่างๆของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(๙) ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของสมาชิกและผู้ขึ้นทะเบียนอันเกี่ยวกับ การประกอบวิชาชีพบัญชีให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพบัญชี

(๑๐) ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้บริการวิชาการแก่ประชาชนเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี

(๑๑) ออกข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

(๑๒) เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(๑๓) ให้คำปรึกษาและเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายและปัญหาของวิชาชีพบัญชี

(๑๔) ดำเนินการอื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสภาวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗

โครงสร้างองค์กรในการกำกับดูแลวิชาชีพบัญชี

พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแล การพัฒนาความรู้ ส่งเสริมมาตรฐานการประกอบวิชาชีพบัญชีให้มีคุณภาพ และควบคุมจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

สมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี

สมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี แบ่งเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

(๑) สมาชิกสามัญ

(๑.๑) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์

(๑.๒) มีสัญชาติไทย

(๑.๓) สำเร็จการศึกษาในระดับไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทางการบัญชี หรือสาขาอื่นตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

(๑.๔) ไม่เป็นผู้ประพฤติผิดจรรยาบรรณอันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพบัญชี ตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ต้องโทษจรรยาบรรณตามมาตรา ๔๙ (๔) แห่ง พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ เว้นแต่ได้รับโทษจรรยาบรรณมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี)

(๑.๕) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่เป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี)

(๑.๖) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (โรคที่คณะกรรมการเห็นว่าจะเป็นอุปสรรคต่อการประกอบวิชาชีพ)

(๒) สมาชิกวิสามัญ

(๒.๑) กรณีเป็นผู้มีสัญชาติไทย ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (สำเร็จการศึกษาในระดับไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าในสาขาบริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือสาขาอื่นที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพบัญชี และไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ (๑) (๑.๔) (๑.๕) (๑.๖))

(๒.๒) กรณีเป็นผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทย ต้องเป็นบุคคลซึ่งมีสัญชาติของประเทศที่ยินยอมให้ผู้มีสัญชาติไทยประกอบอาชีพสอบบัญชีในประเทศนั้นได้ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ (๑) (๑.๑) (๑.๓) (๑.๔) (๑.๕) และ (๑.๖)

(๓) สมาชิกสมทบ

ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (สำเร็จการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี แต่ไม่ต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางด้านการบัญชี หรือทางด้านบริหารธุรกิจ (สาขาวิชาการบัญชี) หรืออนุปริญญาทางการบัญชี หรือด้านอื่นที่มีการสอนวิชาการบัญชีเป็นหลัก หรืออยู่ระหว่างการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านการบัญชี หรือทางด้านบริหารธุรกิจ (สาขาวิชาการบัญชี) หรือด้านอื่นที่มีการสอนวิชาการบัญชีเป็นหลัก และไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ (๑) (๑.๔) (๑.๕) (๑.๖))

(๔) สมาชิกกิตติมศักดิ์

คือ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเชิญเป็นสมาชิกตามมติของคณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชี

สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

สมาชิกสามัญมีสิทธิและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) แสดงความคิดเห็นในการประชุมใหญ่

(๒) ออกเสียงลงคะแนนในการประชุมใหญ่

(๓) เลือกตั้ง รับเลือกตั้ง หรือรับแต่งตั้ง เป็นกรรมการหรือดำรงตำแหน่งอื่นอันเกี่ยวกับกิจการของสภาวิชาชีพบัญชี

(๔) ชำระค่าบำรุงสมาชิกหรือค่าธรรมเนียม

(๕) ผดุงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพบัญชีและปฏิบัติตนตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗

(๖) สิทธิและหน้าที่อื่นตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

สมาชิกวิสามัญ สมาชิกสมทบ และสมาชิกกิตติมศักดิ์ มีสิทธิและหน้าที่ตาม (๑) (๔) (๕) และ (๖)

ผู้ประสงค์สมัครเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีให้ยื่นใบสมัครพร้อมชำระค่าบำรุงสมาชิกต่อสภาวิชาชีพบัญชี ตามแบบ วิธีการ และเงื่อนไขที่นายกสภาวิชาชีพบัญชีกำหนด ซึ่งค่าบำรุงสมาชิกและค่าธรรมเนียม มีดังนี้

สมาชิก	ค่าบำรุงสมาชิก (ปีละ)
สามัญ	๕๐๐
วิสามัญ	๕๐๐
สมทบ	๓๐๐

มาตรฐานการบัญชี

มาตรฐานการบัญชี กำหนดและปรับปรุงโดย"คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี" ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบัญชี มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๗ คน แต่ไม่เกิน ๑๑ คน และผู้แทนจากกรมการประกันภัย ผู้แทนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผู้แทนกรมสรรพากร ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ร่วมเป็นกรรมการ โดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี

แนวทางในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีของคณะกรรมการฯมีดังนี้

(๑) มาตรฐานการบัญชีต้องจัดทำเป็นภาษาไทย

(๒) มาตรฐานการบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีกำหนดและปรับปรุง จะใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

(๓) หากคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี ได้รับแจ้งจากผู้ทำบัญชี ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงิน กรมการประกันภัย กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมสรรพากร ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือหน่วยงานอื่นใดว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรือการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีดังกล่าว ทำให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศหรือเป็นอุปสรรคต่อการประกอบกิจการ คณะกรรมการฯต้องดำเนินการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง และกำหนดปรับปรุง หรือพัฒนามาตรฐานการบัญชีโดยเร็วที่สุด

วิชาชีพบัญชีควบคุม

วิชาชีพบัญชีควบคุม ในเบื้องต้นพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดให้มีการควบคุมการประกอบวิชาชีพบัญชี ๒ ด้านก่อน คือ ด้านการสอบบัญชีและด้านการทำบัญชี แต่ในภายหน้าหากมีความจำเป็นอาจมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบวิชาชีพด้านนั้นๆ ต้องมีการควบคุมเพิ่มขึ้นได้

(๑) วิชาชีพด้านการสอบบัญชี

ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพสอบบัญชีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดและต้องได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี ใบอนุญาตผู้สอบบัญชีไม่มีอายุแต่ต้องชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็น

รายปี ปีละ ๒,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ใบอนุญาตผู้สอบบัญชีอาจสิ้นผลได้ในหลายกรณี เช่น ขาดจากสมาชิกสภาฯ ขาดคุณสมบัติ ถูกเพิกถอนใบอนุญาต ไม่ชำระค่าธรรมเนียม ไม่เข้ารับการอบรมตามหลักเกณฑ์ที่สภาฯกำหนด เป็นต้น

(๒) วิชาชีพด้านการทำบัญชี

ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพเป็นผู้ทำบัญชีจะต้องเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีหรือขึ้นทะเบียน กับสภาวิชาชีพบัญชีอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนจึงจะสามารถประกอบวิชาชีพได้ และต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ค่าธรรมเนียมการขึ้นทะเบียนผู้ทำบัญชีปีละ ๕๐๐ หรือ ๓๐๐ บาท แล้วแต่คุณวุฒิการศึกษา

ในการประกอบวิชาชีพการทำบัญชีนั้น ผู้ทำบัญชีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามทั้งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ และพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยเมื่อจะเริ่มทำบัญชีต้องไปเป็นสมาชิกหรือขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชีก่อน แล้วแจ้งรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชีทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) พร้อมด้วยสำเนาหลักฐานภายใน ๓๐วัน นับแต่วันเริ่มทำบัญชี

จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ข้อกำหนดในเรื่องจรรยาบรรณ

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๒) สภาวิชาชีพบัญชี เป็นผู้จัดทำจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีขึ้นเป็นภาษาไทยและอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่อง

- ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต
- ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
- ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ
- ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือบุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้

(๓) การกระทำดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณ

- ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
- ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้
- ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตรายงานผลการสอบบัญชีโดยระบุข้อความใดอันแสดงว่าตนไม่รับผิดชอบในผลการตรวจสอบ หรือแสดงความไม่ชัดเจนในผลการตรวจสอบเพราะเหตุที่ตนมิได้ปฏิบัติหน้าที่โดยครบถ้วนที่พึงคาดหวังได้หรือโดยครบถ้วนตามมาตรฐานการสอบบัญชี

(๔) โทษของการประพฤติผิดจรรยาบรรณ ได้กำหนดตามลำดับขั้นจากโทษเบาถึงโทษหนัก ดังต่อไปนี้

(๔.๑) ตักเตือนเป็นหนังสือ

(๔.๒) ภาคทัณฑ์

(๔.๓) พักใช้ใบอนุญาต พักการขึ้นทะเบียน หรือห้ามการประกอบวิชาชีพบัญชีด้านที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณโดยมีกำหนดเวลา แต่ไม่เกิน ๓ ปี

(๔.๔) เพิกถอนใบอนุญาต เพิกถอนการขึ้นทะเบียนหรือสั่งให้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี

(๕) สิทธิการกล่าวหา เมื่อมีผู้กล่าวหาหรือปรากฏต่อคณะกรรมการจรรยาบรรณว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีประพฤติผิดจรรยาบรรณ คณะกรรมการจรรยาบรรณจะดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยเร็ว ทั้งนี้ สิทธิการกล่าวหาดังกล่าวจะสิ้นสุดลงเมื่อพ้นระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้กล่าวหารู้เรื่องการประพฤติผิดจรรยาบรรณและรู้ตัวผู้ประพฤติผิดจรรยาบรรณ ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๓ ปี นับแต่วันที่มีการประพฤติผิดจรรยาบรรณนั้น

(๖) ผู้กล่าวหาหรือผู้ซึ่งถูกคณะกรรมการจรรยาบรรณสั่งลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีผ่านทางกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีกำหนด และการอุทธรณ์คำสั่งไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งลงโทษ เว้นแต่คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีจะสั่งเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีให้ถือเป็นที่สุด

นิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้บริการด้านวิชาชีพควบคุม

พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้กำหนดให้นิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งประกอบกิจการให้บริการด้านการสอบบัญชีหรือด้านการทำบัญชี ต้องจดทะเบียนต่อสภาวิชาชีพบัญชีตามเงื่อนไข ดังนี้

(๑) นิติบุคคลนั้นต้องจัดให้มีหลักประกันเพื่อประกันความรับผิดต่อบุคคลที่สามตามประเภท จำนวน หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

(๒) ในกรณีนิติบุคคลนั้นประกอบกิจการให้บริการสอบบัญชี บุคคลซึ่งมีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลในการให้บริการสอบบัญชีต้องเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ในกรณีผู้สอบบัญชีต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่สาม นิติบุคคลซึ่งผู้สอบบัญชีนั้นสังกัดอยู่ ต้องร่วมรับผิดด้วยอย่างลูกหนี้ร่วม และหากยังไม่สามารถชำระค่าเสียหายได้ครบจำนวนให้หุ้นส่วนหรือกรรมการผู้มีอำนาจผูกพันนิติบุคคลนั้น ต้องร่วมรับผิดจนครบจำนวนเว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำผิดที่ต้องรับผิด

วิธีการเสนอและการพิจารณาร่างข้อบังคับของสภาวิชาชีพบัญชี

พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดให้สภาวิชาชีพบัญชีมีอำนาจหน้าที่ในการออกข้อบังคับในเรื่องต่างๆ อยู่หลายมาตรา ด้วยเจตนารมณ์ต้องการให้องค์กรวิชาชีพเป็นผู้กำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพด้วยกันเอง โดยร่างข้อบังคับทุกเรื่องต้องผ่านการอนุมัติของสภาวิชาชีพบัญชี เว้นแต่บางเรื่องที่เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญหรือมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก พระราชบัญญัตินี้จึงกำหนดให้ข้อบังคับนั้น เมื่อผ่านการอนุมัติของสภาวิชาชีพบัญชีแล้วก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานกำกับ คือ คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีก่อน เมื่อนายกสภาวิชาชีพบัญชีลงนามและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

การกำกับดูแลโดยภาครัฐ

ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติจะกำหนดให้มีสภาวิชาชีพบัญชีเป็นศูนย์รวมในการกำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีแล้ว แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีภาครัฐเข้าไปกำกับดูแลองค์กรวิชาชีพอีกชั้นหนึ่งเพื่อรักษาความเป็นธรรมให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีทำหน้าที่กำกับด้านนโยบาย จำนวน ๑๔ คน ประกอบด้วยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านบัญชีและกฎหมาย ทำหน้าที่กำกับดูแลการทำงานของสภาวิชาชีพบัญชีเฉพาะเรื่องที่สำคัญและมีผลกระทบต่อสาธารณชน โดยเรื่องที่ต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี คือ

(๑) ให้ความเห็นชอบข้อบังคับเกี่ยวกับ ค่าธรรมเนียม/ค่าบำรุงสมาชิก,หลักเกณฑ์การฝึกอบรม,คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของนายกสภาฯ กรรมการสภาฯเป็นต้น

(๒) พิจารณาคำขออุทธรณ์ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีซึ่งคณะกรรมการจรรยาบรรณสั่งลงโทษ

(๓) พิจารณาคำขออุทธรณ์กรณีสภาวิชาชีพบัญชีไม่ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ยื่นคำขอ

(๔) ให้ความเห็นชอบมาตรฐานการบัญชีที่เสนอโดยสภาวิชาชีพบัญชี

นอกจากนี้ คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี ยังมีอำนาจหน้าที่อื่นๆ เช่น เสนอแนะให้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบวิชาชีพบัญชีด้านใดที่เห็นว่ามีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์ที่จะให้มีการคุ้มครองประชาชน และพัฒนาหรือจัดระเบียบการประกอบวิชาชีพบัญชีเพื่อกำหนดให้การประกอบวิชาชีพบัญชีด้านนั้นต้องได้รับอนุญาต หรือต้องขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีก็ได้ รวมทั้งสามารถสั่งให้สมาชิก กรรมการ หรือบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง เป็นต้น

ในกรณีที่นายกสภาวิชาชีพบัญชี กรรมการ หรืออนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี หรือกระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงแก่สภาวิชาชีพบัญชี คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีจะต้องทำการสอบสวนโดยเร็ว และให้เสนอผลการพิจารณาเพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มีคำสั่งให้นายกสภาวิชาชีพบัญชี กรรมการ หรืออนุกรรมการผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง และคำสั่งนั้นให้ถือเป็นที่สุด

บทกำหนดโทษ

บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ นี้ มีทั้งโทษฐานประพฤติผิดจรรยาบรรณตามที่ได้กล่าวมาแล้ว และโทษทางอาญาซึ่งมีทั้งโทษปรับและจำคุก นอกจากนี้กรณีที่เป็นความผิดต่อเนื่องจะมีโทษปรับรายวัน จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง เช่น

- ผู้ใดฝ่าฝืนประกอบวิชาชีพบัญชีด้านนั้นๆโดยมิได้รับใบอนุญาต หรือขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- นิติบุคคลที่ประกอบวิชาชีพควบคุมไม่จดทะเบียนต่อสภาวิชาชีพบัญชีตามเงื่อนไขที่กำหนดหรือฝ่าฝืนหรือไม่จัดให้มีหลักประกันตามที่กฎกระทรวงกำหนด หรือผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลในการให้บริการการสอบบัญชีไม่ใช่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาท จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

- สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเมื่อประพฤติผิดจรรยาบรรณ นอกจากจะได้รับโทษหนักเบาตามเหตุของการประพฤติผิด ซึ่งร้ายแรงที่สุดก็คือการเพิกถอนใบอนุญาตหรือเพิกถอนการขึ้นทะเบียนหรือสั่งให้พ้นจากการเป็น

สมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพด้านนั้นๆได้แล้ว หากฝ่าฝืนไปประกอบอาชีพทำบัญชีหรือสอบบัญชีระหว่างที่ถูกลงโทษทางจรรยาบรรณ ก็จะได้รับโทษทางอาญาคือ จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- กรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องได้รับโทษตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีนี้เป็นนิติบุคคลให้กรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคล หุ้นส่วนผู้จัดการ ผู้แทนนิติบุคคล หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ข้างต้นสำหรับความผิดนั้นๆด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

****

กองกำกับบัญชีธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
กรกฎาคม ๒๕๖๐